

Sivistysvaliokunnalle

Asia: HE 99/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2026

Kiitämme mahdollisuudesta lausua asiassa.

Näyttelijäliitto on keskusjärjestöihin kuulumaton, vuonna 1913 perustettu ammattiliitto, joka edustaa 2100 ammattinäyttelijää, jotka työskentelevät monialaisesti mm. teattereissa, elokuvissa, tv-ohjelmissa ja sarjoissa, mainoksissa, lukevat äänikirjoja jne.

Kaikki kulttuurin leikkaukset on peruttava eikä elokuva-alan leikkauksia ei saa siirtää muun kulttuurialan leikkauksiksi

Keväällä 2025 kulttuuriministeri Talvitie totesi taide- ja kulttuurialalle, että kulttuuri on osansa leikkauksista jo kantanut eikä lisää leikkauksia olisi tulossa. Kulttuuriala oli talvella 2025 pyytänyt ennakotietoa tulevista leikkauksista ja niiden kohdentamisesta kevään 2025 kasvuriihen yhteydessä voidakseen varautua tuleviin leikkauksiin. Esitetyt kulttuuribudjetin leikkaukset tulivat alalle yllätyksenä.

Elokuvan historiallisen suuret (7,8 milj. euroa) leikkaukset menivät budjettiriihessä läpi yritystukileikkauksina, joiksi niitä ei ole milloinkaan aiemmin nimitetty. Sittemmin budjettiesityksessä elokuvan leikkauksiksi jäi 5.584.000 euroa ja budjettiriihen jälkeen elokuvan leikkauksia siirrettiin muille kulttuurialoille mm.

- Taiken avustuksista leikkaus 1,3 miljoonaa
- OKM (Esittävä taide, kirjallisuus, visuaalinen ja rakennustaide, muotoilu), leikkaus 100.000 euroa
- OKM (Kulttuurivienti, kansainvälistyminen sekä pohjoismainen, EU- ja kansainvälinen yhteistyö), leikkaus 741.000 euroa
- Taide- ja kulttuurialan valtakunnalliset yhteisöt, leikkaus 125.000 euroa
- yhteensä 2.266.000 eli juuri se määrä, jonka verran Elokuvasäätiön leikkausta pienennettiin lopullisessa valtioneuvoston esityksestä.

Nyt leikataan kulttuurin perusrahoituksesta. Alkuperäinen budjettiriihessä linjattu periaate yritystuki- kien karsimisesta on täysin kadonnut.

OKM:n ja Taiken avustusten leikkaukset kohdistuvat merkittävästi mm. esittävän taiteen vapaaseen kenttään eli jo valmiiksi alirahoitettuun ja leikattuun taiteen kenttään. Järjestökentältä leikattiin jo merkittävästi, esimerkiksi Näyttelijäliiton valtionavustus lakkautettiin kokonaisuudessaan 2025. Koska näyttelijöiden työllisyys on heikentynyt, myös liiton jäsenmaksutuotto on myös pienentynyt merkittävästi. Järjestöt ovat keskeinen toimija taide- ja kulttuurialan rakenteiden kehittämisessä ja jopa tiedonkeruussa sekä esimerkiksi lainsäädännön tai kulttuuribudjetin vaikutusten arvioinnissa.

On myös hyvä pitää mielessä, että kulttuurialalle tehtiin pysyviä leikkauksia jo vuoden 2025 budjetissa yli 17,4 miljoonan euron edestä ja näistä leikkauksista noin 11 miljoonaa kohdistuu aloille, joilla

näyttelijät työskentelevät. Kulttuuribudjettileikkausten lisäksi Yleen kohdistetut leikkaukset vaikuttavat näyttelijöiden työllisyyteen.

Aiemmin tehdyt leikkaukset ovat lisänneet työttömyyttä

Aiemmin tehdyillä leikkauksilla on ollut merkittävä vaikutus työllisyyteen taide- ja kulttuurialalla: esimerkiksi teatterit ovat vähentäneet näyttelijöiden määrää, esityksiä tehdään entinen määrä, mutta pienemmin ja av-tuotantoja tehdään vähemmän. Freelancenäyttelijöiden työttömyys on melkein tuplaantunut koronaa edeltävältä tasolta ja freelancenäyttelijöiden työttömyys on joinain kuukausina jopa 30%. Ehdotetut leikkaukset vähentävät valtion verotuloja ja lisäävät työttömyys- ja muita sosiaaliturvamenoja.

Alan tulevaisuudennäkymät ovat synkät ja moni miettii pakon edessä alan vaihtoa tai on jo vaihtanut alaa. Kulttuuriala ja vasrinkin esittävän taiteen freelancerit kokivat jo korona-aikana merkittävät tulonmenetykset. Puhumattakaan siitä, että heidän kestokykynsä oli jo silloin koetuksella. Mikään ala ei kestä jatkuvia heikennyksiä ja huonoja uutisia.

Monet nuoret valmistuivat korona-aikana tai heti sen jälkeen ja kohtasivat samantien kulttuurialan, johon tehtiin leikkauksia ja heikennettiin työllistymismahdollisuuksia.

Leikkaukset vastoin Orpon hallituksen omaa hallitusohjelmaa ja kulttuuripoliittista selontekoa

Hallitusohjelmassa todetaan, että

”Taiteella ja kulttuurilla on itseisarvo. Monipuolinen ja arvostettu taide- ja kulttuurielämä on sivistysvaltion tunnusmerkki. Kulttuurilla on suuri merkitys kansalaisten resilienssille, kokonaisturvallisuudelle sekä kansalliselle yhteenkuuluvuuden tunteelle. Kulttuurialan kasvu tukee koko yhteiskuntaa vahvistaen sen hyvinvointia, luovuutta ja kestävyyttä. Luovilla aloilla sekä tapahtuma-alalla on merkittävä työllisyys ja kasvupotentiaali.”

Hallitus laatii kulttuuripoliittisen selonteon. Selonteon yhteydessä hallitus toteuttaa poikki-hallinnollisen luovien alojen kasvustrategian”

Ehdotetuilla ja jo tehdyillä leikkauksilla on täysin päinvastainen vaikutus: leikkaukset näivettävät ja heikentävät kulttuurialan potentiaalia sekä vähentävät työllisyyttä.

Muistutamme, että myös Kulttuuripoliittisen selonteon mukaan pitkän aikavälin kulttuuripoliittikka Suomessa perustuu neljään tavoitteeseen:

- 1) kulttuuri on muutosvoima
- 2) kulttuurin tekijät ja sisällöt ovat avainasemassa
- 3) kulttuuri on jokaisenoikeus sekä

4) kansainvälinen vaikuttavuus syntyy kulttuurista.

Ehdotetut leikkaukset eivät edistä yhtäkään asetettua tavoitetta.

Kulttuuriala ei juuri nyt tarvitse juhlapuheita ja tulevaisuudenutopioita, vaan rahoitusta ja investointeja.

Ehdotetuilla elokuva-alan leikkauksilla olisi vakavat seuraukset:

- 1. Kotimaiset ensi-iltojen määrä vähenee merkittävästi nykyisestä (esim. pitkiä fiktioelokuvia tuli ensi-iltaan vuonna vuonna 2024 yhteensä 13 kappaletta).**

Jos kotimaisia tarinoita ei kerrota, suomalaiset katsovat niiden sijasta ulkomaisia elokuvia ja kuulevat muiden kulttuurien tarinoita.

Säätiön rahoitus on nk. ankkurirahoitusta, joka on edellytys markkinaehtoisien rahoituksen keräämiseen tuotannolle (tv-yhtiön osuus, levittäjän ennakko ja top financing -kv-rahoitus). Elokuvasäätiön rahoitus on ollut edellytys myös menestyselokuvien rahoituksen hankkimiseksi, esim. *Myrskyluodon Maija* (2024) tai *Tuntematon sotilas* (2017) olisivat jääneet toteutumatta ilman säätiön alkurahoitusta.

Elokuvasäätiön rahoitus on myös erityisen tärkeä suomalaisille dokumenteille nyt, kun AVEK:n rahoitus puolittui vuodesta 2025 lukien samalla kun yksityisen kopioinnin hyvitys puolitettiin.

- 2. Elokuvateattereita ympäri Suomea joutuu lopettamaan, koska monen nk. maakuntateatterin lipputuloista jopa 70 prosenttia tulee kotimaisten ensi-iltaelokuvien lipunmyynnistä.**

Jos elokuvia tuotetaan vähemmän, on teattereilla entistä vähemmän esitettävää ja pienemmät lipputulot. Filmikamari on arvioinut, että jopa 50 elokuvateatteria saattaa joutua lopettamaan toimintansa, mikä heikentäisi elokuvien saavutettavuutta ympäri Suomea.

- 3. Koulutettujen ja osaavien av-alan ammattilaisten työttömyys pahenee.**

Elokuvasäätiön arvion mukaan leikkaus voi viedä noin 200-300 henkilötyövuoden verran alan työpaikkoja. Työttömyys kasvaa entisestään.

Leikkaukset osuisivat valmiiksi hankalaan tilanteeseen av-alalla: tv-yhtiöiden vaikeasta taloustilanteesta johtuen tv-sarjojen tuotantomäärät ovat hiipuneet. Nuorten ja vastavalmistuneiden mahdollisuus päästä töihin tai ylipäättään jäädä alalle vaikeutuu.

Osaaminen ja tekeminen ei kehity, jos tuotantojen määrä vähenee radikaalisti tai jos tuotannot tehdään nykyistekin pienemmillä budjeteilla. Monella on edessään alanvaihto ja uudelleenkuultautuminen.

4. Alan kansainvälistyminen ja orastava vienti lopahtaa.

Suomessa elokuvien keskibudjetit ovat merkittävästi pienempiä kuin muissa Pohjoismaissa. Kansainvälisillä markkinoilla ei ole mielekäästä kilpailla yhtään pienemmällä budjetilla. Jos haluttaisiin oikeasti kansainvälistä menestystä, budjettien pitäisi kasvaa.

Suomessakin olisi vihdoin hyvä havahtua siihen, että Suomen tulisi näkyä vahvasti kansainvälisesti myös av-alalla. Se ei onnistu kovassa kansainvälisessä kilpailussa ilman asianmukaisia resursseja, osaamista ja rahoitusta.

5. Suomen julkinen elokuvien rahoitus jää entisestään pohjoismaisesta tasosta ja häviää jopa suomea monta kertaa pienemmän Viron rahoitukselle.

Suomessa elokuvan rahoitus on ollut pohjoismaisia verrokeitaan merkittävästi alhaisemmalla tasolla (vuonna 2023):

- Tanska 69,5 milj. euroa (summasta poistettu 2,090 milj. euroa pelirahoitusta)
- Norja 73 milj. euroa
- Ruotsi 50 milj. euroa
- Islanti 9,6 milj. euroa
- Suomi 23,6 milj. euroa

Mikäli leikkaukset toteutetaan, paisuu takamatka entisestään.

Vuonna 2024 Suomen elokuvasäätiö jakoi tukea yhteensä 23,5 miljoonaa euroa ja vuonna 2025 säätiön budjetti on 21,5 miljoonaa euroa.

6. Elokuva voisi olla kiinteä osa houkuttelevaa maabrändiä kuten monissa maissa – vaatisi satsauksia, ei leikkauksia

Monissa maissa maan tv- ja elokuvatuotanto nähdään tärkeänä kansallisen identiteetin ja yhtenäisyyden kannalta, mutta myös maakuvan rakentamiseksi. Vahvaa av-kulttuuria ja sen luomaa maakuvaa pidetään jopa mahdollisuutena edistää muuta vientiä.

Pyydämme kaikilta päättäjiltä viisautta näinä vaikeinakin taloudellisina aikoina, ettei tehtäisi lyhytnäköisiä leikkauksia, joilla on lamauttavia vaikutuksia yhteenkään taiteen tai kulttuurin alaan.

Helsingissä 8.10.2025

NÄYTTELIJÄLIITTO – SKÅDESPELARFÖRBUNDET RY.

Elina Kuusikko
toiminnanjohtaja